

Регіональне управління та місцеве самоврядування

УДК 351.82:331.101

Пащенко Ольга Вікторівна

аспірант кафедри публічного управління та права

Комунального закладу вищої освіти

«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради»

Pashchenko Olga

Postgraduate of the

Communal Institution of Higher Education

"Dnipro Academy of Continuing Education" of the Dnipro Regional Council

ORCID: 0009-0006-2212-9317

**МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВОВИМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ
MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF LEGAL SUPPORT
FOR THE FUNCTIONING OF THE LABOR MARKET IN THE
CONTEXT OF THE DECENTRALIZATION OF UKRAINE**

Анотація. У статті розглянуто механізми публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці в умовах децентралізації України. Дослідження актуальне в умовах децентралізації управління в Україні, яке передбачає передачу повноважень у сфері регулювання ринку праці органам місцевого самоврядування. Успішна реалізація цієї реформи вимагає досконалого розуміння механізмів публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці, а також розробки ефективних заходів щодо підвищення їх ефективності. Визначено, що механізми публічного управління є системою комплексних

заходів, які дозволяють максимально ефективно використати наявні ресурси для здійснення соціального управління, регулювання суспільних відносин та організацію державної влади. Питання правового забезпечення функціонування ринку праці мають розглядатися в контексті системного впливу держави на суспільні відносини, адже виявляють дихотомічний характер через поєднання в собі політичного управління та адміністрування. Це підкреслює важливу роль державної влади в суспільстві, зокрема у становленні громадянського суспільства. Автором статті проаналізовано стан ринку праці в Україні в умовах децентралізації. Виявлено, що внаслідок демографічних та міграційних процесів, а також внаслідок повномасштабної війни, в Україні спостерігається тенденція до старіння населення та скорочення працездатного населення. Це негативно впливає на ринок праці, зокрема, через процеси збільшення рівня безробіття, ускладнення працевлаштування молодих людей та людей старшого віку. Запропоновані автором заходи спрямовані на підвищення ефективності публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці, створення умов для ефективної зайнятості населення, захисту прав та інтересів працівників, забезпечення соціальної стабільності в суспільстві.

Ключові слова: механізми публічного управління, правове забезпечення, децентралізація, ринок праці.

Summary. The article examines the mechanisms of public administration of legal support for the functioning of the labor market in the context of decentralization of Ukraine. The study is relevant in the context of decentralization of governance in Ukraine, which provides for the transfer of powers in the field of labor market regulation to local self-government bodies. Successful implementation of this reform requires a thorough understanding of the mechanisms of public administration of legal support for the functioning of

the labor market, and also the development of effective measures to improve their efficiency. The author determines that public administration mechanisms are a system of comprehensive measures which allow making the most efficient use of available resources for social management, regulation of social relations and organization of public authority. The issues of legal support for the functioning of the labor market should be considered in the context of the State's systemic influence on social relations, since they are dichotomous in nature due to the combination of political governance and administration. This emphasizes the important role of the State in society, in particular, in the formation of civil society. The author analyzes the state of the labor market in Ukraine in the context of decentralization. It is found that as a result of demographic and migration processes, as well as a full-scale war, Ukraine has a tendency to an aging population and a reduction in the working-age population. This has a negative impact on the labor market, in particular, through the processes of increasing unemployment, and the difficulty of finding employment for young people and older people. The measures proposed by the author are aimed at improving the efficiency of public administration of legal support for the functioning of the labor market, creating conditions for effective employment of the population, protecting the rights and interests of employees, and ensuring social stability in society.

Key words: *public administration mechanisms, legal support, decentralization, labor market.*

Постановка проблеми. Проблематика правового забезпечення діяльності територіальних громад у сфері публічного управління та регулювання ринку праці є доволі актуальною в умовах сучасних децентралізаційних процесів. Метою публічного управління у питанні організаційно-правового забезпечення діяльності територіальних громад є створення належних умов соціального розвитку, подальшого удосконалення та розбудови інституту місцевого самоврядування. У

розвитку соціальної сфери громади належне місце посідає принцип партнерства, балансу соціально-економічних відносин, застосування механізмів правового забезпечення з метою запобігання дискримінації громадян та ефективному функціонуванню громади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізми публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці є складним і багатоаспектним об'єктом дослідження, що знаходиться на межі правничих, управлінських та економічних наук. Основні теоретичні дослідження механізмів публічного управління визначені В. Бакуменком, В. Князєвим, В. Малиновським, у роботах яких сформульоване поняття «механізм публічного управління», що представлено сукупністю організаційних засобів, які можуть бути використані з метою впливу на розвиток керованих об'єктів у цілісності цілей застосування, структурних елементів та взаємодії [9, с. 43–51]. У своїх наукових розвідках І. Котов виокремлює чотири провідні механізми публічного управління, серед яких політико-економічний, організаційно-інституційний, нормативно-правовий та інформаційний [11, с. 85–93]. Погоджуємося з думкою науковців у частині виділення нормативно-правових механізмів управління, які забезпечують регулювання інтересів та повноважень об'єктів та суб'єктів публічного управління соціальним розвитком територіальних громад України як важливого та дієвого механізму публічного управління. Провідні дослідження нормативно-правового забезпечення діяльності територіальних громад України висвітлені у працях таких науковців, як В. Вакуленко, Ю. Куц, С. Серьогін, В. Наконечний [10, с. 106–110]. Для ґрунтовного дослідження особливостей застосування механізмів публічного управління правовим забезпеченням діяльності ринку праці були використані такі методи, як історичний, системний, структурно-функціональний та метод порівняльного аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз механізмів публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці в умовах децентралізації України. Для досягнення цієї мети були сформульовані такі завдання, як вивчення теоретичних основ публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці; аналіз стану ринку праці в Україні в умовах децентралізації; визначення заходів щодо підвищення ефективності публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Планування та прогнозування управлінської діяльності в межах територіальних громад є складним і багатогранним завданням, яке вимагає комплексного підходу. Воно має враховувати різні аспекти розвитку громади, такі як економічний, соціальний, культурний та екологічний [4, с. 86]. Крім того, публічне управління в межах територіальної громади має бути гнучким і адаптивним до змін, які відбуваються в просторі і часі. У межах цього дослідження автором запропоновано огляд механізмів публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці як важливим елементом економічного та соціального розвитку держави в цілому. Пришвидшення процесів оновлення нормативно-правової бази у сфері регулювання ринку праці, зміцнення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підвищення рівня кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування в сфері регулювання ринку праці є необхідними кроками на шляху до ефективного вирішення складних соціодемографічних процесів, які ще більше загострилися в Україні в умовах повномасштабної війни [1]. Механізми публічного управління є основним інструментом реалізації державної політики в сфері регулювання ринку праці [2, с. 62–69]. Правове забезпечення функціонування ринку праці є основою для застосування механізмів публічного управління в цій сфері, визначає права

та обов'язки суб'єктів управління, а також об'єкти і методи управління, які є необхідними на рівні тієї чи іншої територіальної громади. Децентралізація управління має важливе значення для підвищення ефективності державного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці [12, с. 101–112]. Вона дозволяє органам місцевого самоврядування більш оперативно і ефективно реагувати на потреби місцевого населення в сфері зайнятості та працевлаштування. Функції органів виконавчої влади зосереджені на виконанні нормативно-правових актів та реалізації державної стратегії розвитку держави [5, с. 52–54]. Роль виконавчої гілки влади полягає в адмініструванні виконавчо-розпорядчої діяльності, що передбачає, зокрема, відмову від нормотворчих функцій [7, с. 93]. Продовження реформи децентралізації потребує прийняття нових законів і підзаконних нормативно-правових актів для оперативного правового регулювання діяльності територіальних громад. Визначні правові норми діяльності територіальних громад окреслені у Законі України «Про місцеве самоврядування» [16, с. 198]. До показників ресурсного забезпечення публічного управління на рівні територіальних громад відносяться наступні соціодемографічні характеристики як: чисельність населення, тип відтворення населення, статево-вікова структура, система розселення, рівень урбанізації, рівень освіти, професійна кваліфікація, рівень доходів та витрат, життєвий рівень населення, забезпеченість соціальними послугами [13, с. 67]. У частині визначення особливостей ринку праці важливим елементом дослідження є аналіз працересурсного потенціалу (вікова та статева структура, галузева структура, освітні рівні, професійна підготовка, показники безробіття). В ході аналізу доступної та наявної статистичної інформації у частині питань ринку праці на офіційному порталі Державної служби статистики України було виявлено, що у період з січня по грудень 2021 р. найчисленнішими демографічними групами за віковим поділом є частина населення у віці від

35 до 55 років, що свідчить про тривалі процеси депопуляції населення, які поглибилися ще сильніше за останні 2 роки, враховуючі процеси повномасштабного воєнного вторгнення на території нашої держави (рис. 1) [6].

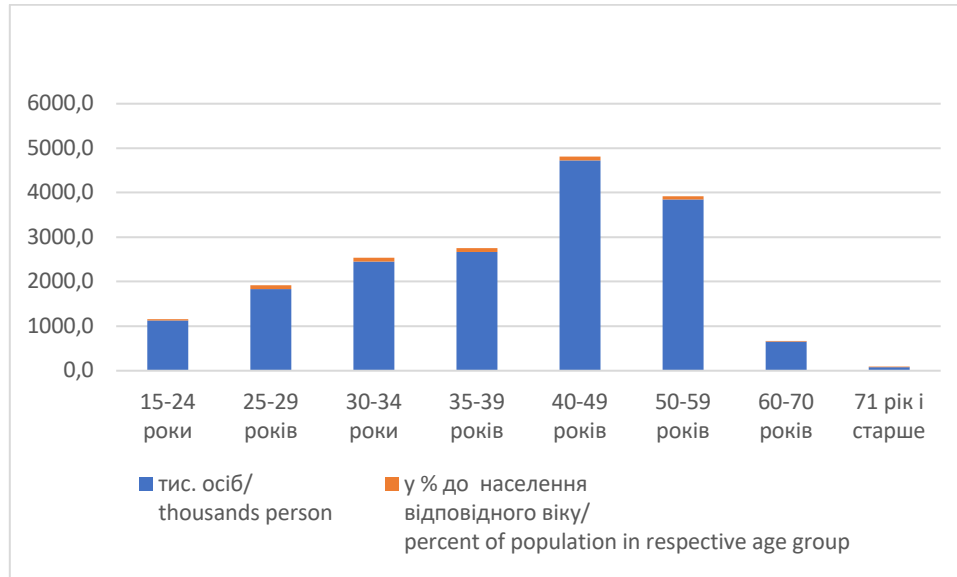

Рис. 1. Кількісні показники вікового розподілу населення України станом на 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [6]

У процесі аналізу кількісних показників робочої сили, а саме зайнятих осіб, було визначено, що станом на кінець 2021 р. спостерігаються процеси інтенсивного скорочення найбільш продуктивної групи населення у віці від 20 до 30 років, які не мають епізодичний характер, а визначаються як сталі процеси, які посилюються внаслідок потужних міграційних процесів, що ще більше деформуватиме статеву-вікову піраміду України з часом (рис. 2). Внаслідок старіння населення збільшується демографічне навантаження на осіб працездатного віку, особливо це помітно у сільській місцевості [8, с. 66–73]. На фоні загальних процесів старіння населення, що підтверджуються статистичними показниками, слід зауважити, що найбільш яскраво ці процеси представлені у регіонах України, де переважає сільське населення, з низьким природним приростом населення та великим

відтоком. Наразі це Вінницька, Полтавська, Черкаська та Чернігівська області.

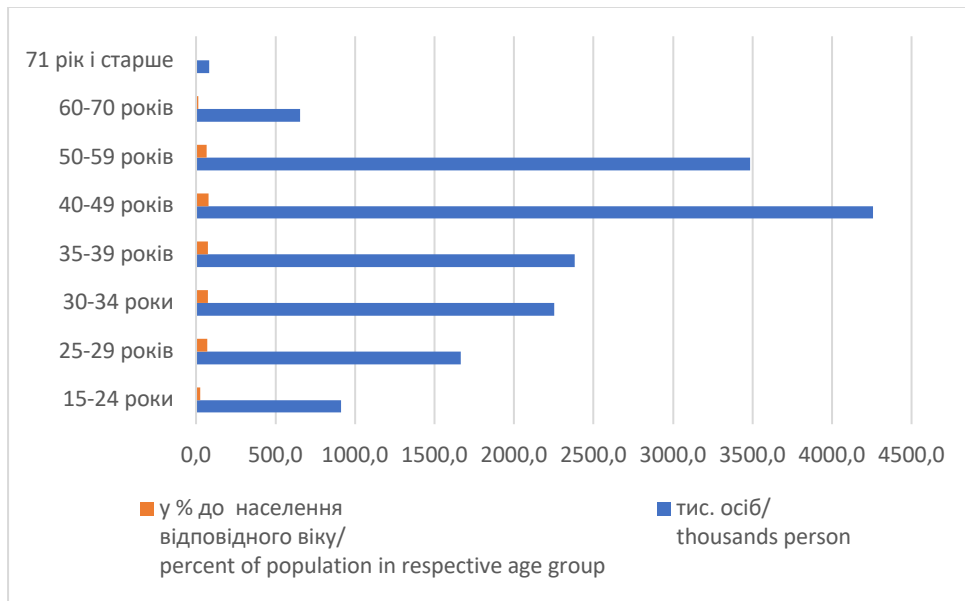

Рис. 2. Кількісні показники зайнятості населення за віковими групами станом на 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [6]

Старіння населення це процес, який притаманний усім європейським країнам, але при цьому висока частка старих людей там досягається через підняття показника середньої тривалості життя, а в Україні, нажаль, цей процес відбувається через зменшення кількості дітей. Враховуючи кризові економічні, політичні та соціальні умови, спостерігаємо і постійне скорочення економічно ефективної частини населення, що призводить й до зниження здатності до освоєння нових професій і застосування нових технологій, зниження ефективності виробництва, бо з віком величина заробітної плати збільшується, а продуктивність праці зменшується. На рис. 3 представлено структурний розподіл зайнятості населення за статусом, де спостерігаємо, що найбільша кількість безкоштовно працюючих членів сімей є жіночим населенням, самозайняті переважно представники чоловічої статі, а роботодавцями переважно є також представники чоловічої статі.

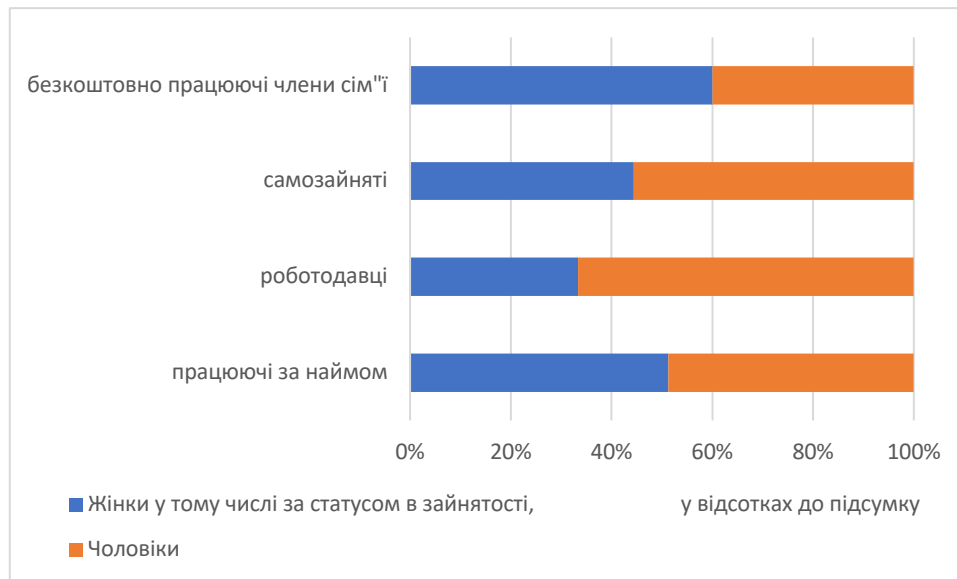

Рис. 3. Кількісні показники зайнятості населення за статтю та статусом зайнятості станом на 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [6]

Середній рівень безробіття по країні складає 10%, серед них більша кількість безробітних працездатного віку територіально належить сільським регіонам (рис. 4). Дослідження вчених нашої країни підтверджують, що в сучасних умовах неможливо докорінно поліпшити ситуацію, що сформувалася на ринку праці внаслідок використання виключно інструментів демографічної та соціальної політики. Найголовнішим завданням, що стоїть саме у галузі публічного управління, є поліпшення якості життя, ефективного використання як працездатного населення, так і соціального, культурного, трудового потенціалу населення старшого віку. Всебічне вивчення соціально-економічних та демографічних характеристик різних вікових груп людей, особливо професійної придатності, які пов'язані з віком, досвідом, створюють можливості для вибору ефективних механізмів публічного управління на рівні територіальних громад.

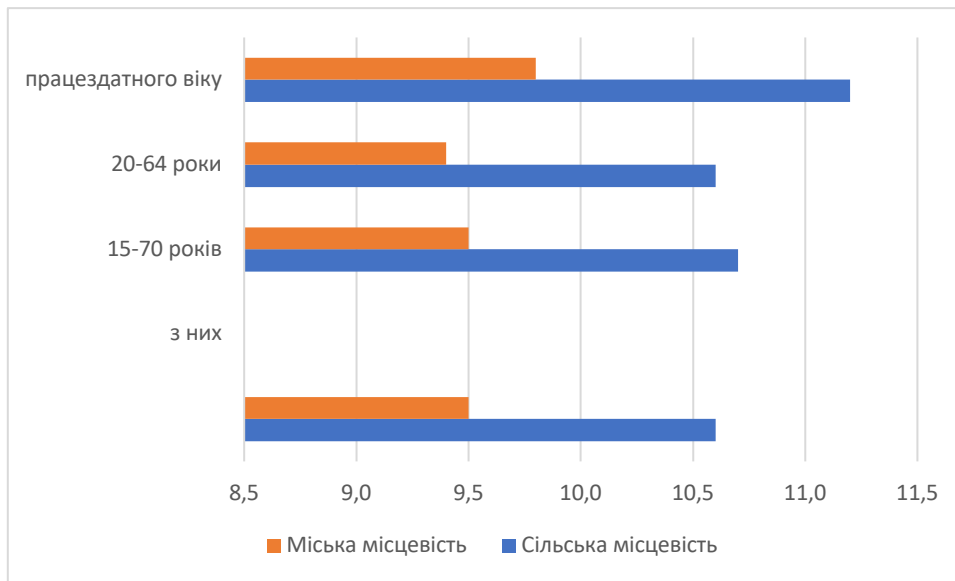

Рис. 4. Кількісні показники безробіття населення (за методологією МОП) за типом місцевості та віковими групами у 2021 році

Джерело: складено автором на основі [6]

Правове забезпечення функціонування ринку праці в Україні унормоване у систему правових норм, які регулюють відносини в сфері праці, зайнятості населення, трудових відносин, соціального захисту працівників, що здійснюється на основі Конституції України та низки Законів України, зокрема «Про зайнятість населення», «Про оплату праці», «Про колективні угоди та договори», «Про державну службу», «Про охорону праці», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», тощо. Вищеперераховані нормативно-правові акти визначають права та обов'язки працівників, роботодавців, органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері регулювання ринку праці [3, с. 116–122]. Правове забезпечення функціонування ринку праці в Україні у сучасних умовах має оперативно вирішувати наступні завдання, серед яких: забезпечення ефективної зайнятості населення відповідно до спеціалізації та розміщення продуктивних сил територіальної громади; створення сприятливих умов для розвитку регіональної економіки;

захист прав та інтересів працівників підприємств та організацій територіальної громади; забезпечення соціальної стабільності в суспільстві [14, с. 120]. В умовах децентралізації управління в Україні правове забезпечення функціонування ринку праці в Україні трансформується та оновлюється. Згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», органи місцевого самоврядування наділені правом на самостійне вирішення питань, пов'язаних з регулюванням ринку праці на своїй території. Зокрема, суб'єкти управління територіальних громад можуть розробляти і реалізовувати спеціальні програми зайнятості населення, надавати комплексну допомогу у працевлаштуванні відповідно до потреб громади, створювати нові робочі місця та забезпечувати соціальний захист безробітних. Децентралізація економіки України та зменшення ролі держави в політичному, економічному та соціальному житті вимагають реформування публічного управління [15, с. 442]. Старі підходи до управління, засновані на командуванні, наказах та жорсткому адмініструванні, повинні бути замінені на нові, які передбачають мотивацію результативності, використання ринкових інструментів регулювання економіки та інноваційні підходи до реалізації програмно-цільових стратегій. Проте, у межах повноважень органів місцевого самоврядування визначена провідна норма щодо врахування тенденцій державної політики у сфері регулювання ринку праці. Автором проаналізовано відкриту інформацію, що розміщена на офіційних порталах територіальних громад та сформовано перелік дій у питанні підвищення ефективності публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці, зокрема:

- удосконалення нормативно-правової бази у питаннях регулювання ринку праці;
- зміцнення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- підвищення рівня кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування в сфері регулювання ринку праці;
- більш активно та з використанням різноманітних засобів масової інформації повідомляти про розроблені програми зайнятості та успішні приклади їх реалізації;
- аналіз структури та функцій публічного управління в контексті розробки механізмів управління, що враховують інтереси всіх рівнів влади, сприяють гармонізації цих інтересів та забезпеченню розвитку держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті розглянуто механізми публічного управління правовим забезпеченням функціонування ринку праці в умовах децентралізації України. Визначено, що механізми публічного управління є системою комплексних заходів, які дозволяють максимально ефективно використати наявні ресурси для здійснення соціального управління, регулювання суспільних відносин та організацію державної влади. Питання правового забезпечення функціонування ринку праці мають розглядатися в контексті системного впливу держави на суспільні відносини, адже виявляють дихотомічний характер через поєднання в собі політичного управління та адміністрування. Ця дихотомія пов'язана з політичною сутністю держави та раціоналізацією владних відносин. Це підкреслює важливу роль державної влади в суспільстві, зокрема у становленні громадянського суспільства. Також зроблені висновки, щодо комплексного характеру правового регулювання ринку праці в Україні, що включає в себе норми конституційного, трудового, адміністративного, цивільного та інших галузей права. Органи державної влади та місцевого самоврядування відіграють важливу роль у забезпеченні функціонування ринку праці, проте сучасні тенденції та умови децентралізації України вимагають реформування механізмів публічного управління правовим забезпеченням ринку праці.

Література

1. Білоус С., Безручко Л., Лемега Н. Стратегічні напрями відновлення сфери послуг України у поствоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-3>.
2. Бондар Н. Перспективи використання заходів державно-приватного партнерства для забезпечення конкурентоспроможності сфери послуг. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. 16. С. 62–69. doi: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.8>.
3. Гітіс Т.П., Чемерис Є.Т., Антонова В.І., Носаньова А.С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1(59). С. 116–122. doi: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1\(59\)-116-122](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122).
4. Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с.
5. Дутка Г. І. Конституційно-правові основи законодавчої ініціативи в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. № 68. С. 69–74.
6. *Державна служба статистики України: вебсайт*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.12.2023).
7. Загальне адміністративне право: підручник / [Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. К.: Юрінком Інтер, 2017. 568 с.
8. Заставецька Л., Заставецький Т. Сучасна демографічна ситуація в Україні: проблеми та перспективи: монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. 116 с.
9. Колпаков В. К. Поняття форм публічного адміністрування. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 43–51.
10. Котов І.В. Механізми публічного управління сталим розвитком

територіальних громад в Україні. *Держава та регіони. Серія «Публічне управління та адміністрування»*, 2023. № 2(80). С. 106–110.

11. Неділько А. І. Теоретичні підходи до визначення поняття «Механізм публічного управління». *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2018. № 2. С. 85–93.
12. Рагімов Ф., Гацуля О. Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного управління на регіональному та галузевому рівнях у контексті процесів децентралізації. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр.* 2015. Вип. 3. С. 101–112.
13. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. Г.А. Борщ Г. А. та ін. Київ: Рада Європи, 2017. 107 с.
14. Система публічного управління в умовах децентралізації влади: механізми горизонтальної взаємодії: монографія / Л. Л. Приходченко та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ. 2017. 332 с.
15. Сиченко В. В., Мареніченко В. В. Державне управління регіональним розвитком на засадах європейських стандартів. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. № 4. С. 441–463.
16. Чеховська І. В. Адміністративно-правове забезпечення державної сімейної політики в Україні: дис. докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2014. 535 с.

References

1. Bilous, S., Bezruchko, L., & Lemeha, N. (2022). Stratehichni napriamy vidnovlennia sfery posluh Ukrainy u postvoiennyi period [Strategic directions of restoration of the service sector of Ukraine in the post-war period]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 46. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-3> [in Ukrainian].

2. Bondar, N. (2023). Perspektyvy vykorystannia zakhodiv derzhavnopryvatnoho partnerstva dlia zabezpechennia konkurentospromozhnosti sfery posluh [Prospects for the use of public-private partnership measures to ensure the competitiveness of the service sector]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Ekonomika*, 16, 62–69. doi: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.8> [in Ukrainian].
3. Gitis, T.P., Chemerys, Ye.T., Antonova, V.I., & Nosanyova, A.S. (2020). Doslidzhennia suchasnoho rivnia sotsialnoho zakhystu naseleattia v Ukraini [Study of the Current Level of Social Protection of the Population in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (59), 116–122. doi: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1\(59\)-116-122](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122) [in Ukrainian].
4. Grechko, T.K., Lisovskiy, S.A., Romanyuk, S.A., & Rudenko, L.G. (2015). Publichne upravlinnya v zabezpechenni stalogo (zbalansovanogo) rozvytku [Public management in ensuring sustainable (balanced) development]. Kherson: Grin' D.S. [In Ukrainian].
5. Dutka, H. I. (2012). Konstytutsiino-pravovi osnovy zakonodavchoi initsiatyvy v Ukraini [Constitutionally law bases of legislative initiative in Ukraine]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 68, 69–74 [in Ukrainian].
6. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Hrytsenko, I. S., Melnyk, R. S., Pukhtetska, A. A. et al. (2017). Zahalne administratyvne pravo: pidruchnyk [General administrative law: textbook]; I. S. Hrytsenko (Ed.). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
8. Zastavetska, L., & Zastavetskyi, T. (2022). Suchasna demohrafichna sytuatsiia v Ukraini: problemy ta perspektyvy: monohrafiia [Current Demographic Situation in Ukraine: Problems and Prospects: a monograph]. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].
9. Kolpakov, V. K. (2012). Poniattia form publichnoho administruvannia

- [Concept of forms of public administration]. *Administratyvne pravo i protsesy*, 2, 43–51 [in Ukrainian].
10. Kotov, I.V. (2023). Mekhanizmy publichnoho upravlinnia stalym rozvytkom terytorialnykh hromad v Ukraini [Mechanisms of public management of sustainable development of territorial communities in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Seriia «Publichne upravlinnia ta administruvannia»*, 2(80), 106–110 [in Ukrainian].
 11. Nedilko, A.I. (2018). Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia «Mekhanizm publichnoho upravlinnia» [Theoretical approaches to the definition of the concept of "Mechanism of public management"]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, 2, 85–93 [in Ukrainian].
 12. Rahimov, F., & Hatsulia, O. (2015). Udoskonalennia orhanizatsiino-pravovoho zabezpechennia derzhavnoho upravlinnia na rehionalnomu ta haluzevomu rivniakh u konteksti protsesiv detsentralizatsii [Improving the organizational and legal support of public administration at the regional and sectoral levels in the context of decentralization processes]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia: zb. nauk. pr.*, 3, 101–112 [in Ukrainian].
 13. Borshch, H. A. et al. (2017). Resursne zabezpechennia obiednanoi terytorialnoi hromady ta yii marketynh: navch. posib. [Resource provision of the united territorial community and its marketing: a study guide]. Kyiv: Rada Yevropy [in Ukrainian].
 14. Prykhodchenko, L. L. et al. (2017). Systema publichnoho upravlinnia v umovakh detsentralizatsii vlady: mekhanizmy horyzontalnoi vzaiemodii: monohrafiia [The system of public administration in the context of decentralization of power: mechanisms of horizontal interaction: a monograph]. Odesa: ORIDU NADU [in Ukrainian].
 15. Sychenko, V.V., & Marenichenko, V.V (2019). Derzhavne upravlinnia

rehionalnym rozvytkom na zasadakh yevropeiskykh standartiv [State management of regional development based on European standards], *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 4, 441–463 [in Ukrainian].

16. Chekhovska, I. V. (2014). Administratyvno-pravove zabezpechennia derzhavnoi simeinoi polityky v Ukraini [Administrative and legal support of state family policy in Ukraine]. *Doctor’s thesis*. Irpin [in Ukrainian].